

Desarrollo sostenible y globalización

Demetrio Loperena Rota

Editorial Aranzadi, S.A., Navarra, 2003

L ogo dunha breve introducción, o autor trata o tema da globalización e pon de manifesto que dos tres piares nos que se asenta o desenvolvemento sostenible (desenvolvemento económico, desenvolvemento social e protección ambiental), o desenvolvemento económico é o que provocou que se comezara a falar de globalización con máis intensidade.

O talón de Aquiles da globalización é que non se está a favorecer-lo desenvolvemento social. Os datos sobre a fame, enfermidades, carencia de auga potable, infravivendas, etc. son a constatación deste fenómeno. Precisamente a obviedade do fenómeno do desequilibrio crecente orixinou os movementos antiglobalización. A globalización económica, tal e como se está practicando, é antagónica co desenvolvemento social, polo que necesita ser conducida cara ó desenvolvemento sostenible, que é a única forma en que a liberalización económica poderá ser aceptada pola meirande parte dos países.

Un dos retos da globalización é o de poñer en común coñecementos profesionais, mediante a capacitación ou formación de cadros completos nos países pobres. A través de Internet poden expandirse programas de formación de baixo custo que poden chegar a amplas capas das sociedades en desenvolvemento, e non a unha serie de elites minúsculas, como ocorría ata o de agora. Este é un fenómeno que facilita a comprensión de que componse unha única comunidade mundial e de que todos somos iguais, por canto acceder á información e amosar mundialmente que a nosa é unha extrema simplicidade resulta economicamente barato.

Os trazos físicos e biolóxicos do medio natural fan que non sexa susceptible de ser xestionado desde as caprichosas liñas que debuxan os estados que ocupan hoxe o Planeta. As cuestións culturais ou políticas semellan máis etéreas e nelas o fenómeno globalizador pode analizarse con distintas perspectivas igualmente lexítimas. Pero o quecemento global do Planeta ou a perda da biodiversidade son fenómenos intrinsecamente globais que só se poden abordar desde unha perspectiva mundial. Atopámonos cunha estrutura global planetaria manifestamente inoperante para conduci-los problemas ambientais.

Unha política ambiental baseada nunha visión global dos problemas é absolutamente necesaria para encara-lo reto do desenvolvemento sostible. É un erro, nembargantes, tratar con políticas uniformes a actuación local de protección ambiental. A uniformidade é coma unha enfermidade infantil do racionalismo que cre que as respostas ós mesmos problemas deben ser instrumentos ou técnicas iguais. Mesmas técnicas de política local, idénticos resultados. E iso é empírica e racionalmente incerto. Os elementos físicos poden ser semellantes, os biolóxicos probablemente pouco semellantes, pero o substrato cultural da comunidade humana na que se trata de practicar esa determinada política probablemente debe ser moi diferente. Temos que aceptar estas realidades de base se queremos obter algún éxito na loita contra o deterioro ambiental.

Logo de facer referencia nesta obra ós problemas pendentes aínda de resolución entre os que podemos citar: a débeda externa, o comercio internacional, o financiamento do desenvolvemento sostible, a enerxía, a biodiversidade, os océanos, a pobreza, etc, o autor fala dos tabús como son: as organizacións non gobernamentais, a través das cales se canaliza gran parte da axuda oficial ó desenvolvemento, a demografía, os fluxos migratorios, a economía de mercado, o dereito, a soberanía nacional, os ricos dos países pobres, as relixións, etc.

A globalización da economía está a crear un dereito mundial dos mercados e das mercancías gobernado pola Organización Mundial do Comercio. Nada lle teríamos que obxectar a esta realidade se non se esqueceran do ser humano. O desenvolvemento sostible, na medida en que se debe perseguir para tódolos cidadáns do Planeta, necesita uns parámetros xurídicos comúns compatibles coas especialidades das rexións, estados ou comunidades locais. Hai que poñer-lo ser humano no centro das relacións xurídicas globalizadas e, para iso, é imprescindible que se acepte o estatuto de cidadán do Planeta.

Isto significa que os dereitos e deberes fundamentais para o goce e conservación da Terra e para a satisfacción das necesidades básicas deben ser de carácter universal. En opinión do autor, non se necesitan máis declaracións nin máis tratados, abonda coas existentes para que calquera xurista poida inferir para cada caso cáles son os dereitos e os deberes de calquera cidadán do Planeta. O mantemento da nacionalidade como atributo da persoa, só do cal se poden derivar específicos dereitos e deberes, é un anacronismo que estamos en vías de superar. A dignidade da persoa non depende da súa nacionalidade e tampouco deben facelo os seus dereitos e deberes básicos. Existe, pois, un estatuto

de cidadán do Planeta inducible directamente dos tratados e declaracións relativas ós dereitos humanos, partindo da aprobada polas Nacións Unidas en 1948.

Para iso debemos recoñecer definitivamente como fontes deste dereito non só os tratados internacionais, senón tamén o dereito consuetudinario sobre o cal se consolidaron en moitos países, as declaracións, as opinións dos xuristas máis reputados e as sentencias dos tribunais nacionais ou internacionais. Todo este importante acervo xurídico debe ser considerado dereito vixente, aplicable e tutelable.

O proceso de achegamento entre as xurisdiccións nacionais de xeito que no seu día exista unha xurisprudencia universal sobre dereitos humanos e, en particular, sobre desenvolvemento sostible, estase a producir xa. Por unha banda, os congresos internacionais de xuíces e profesores sobre esta materia son cada vez máis frecuentes e facilítase a creación dun substrato de cultura xurídica común. Por outro lado, nos litixios a remisión á xurisprudencia estranxeira é cada vez máis abundante e mellor aceptada polos xuíces nacionais.

Segundo o autor, o compromiso universal polo desenvolvemento sostible apodera os cidadáns e as institucións que os representan como titulares dun dereito á satisfacción das necesidades básicas opoñible, tamén, fronte a organismos internacionais ou estranxeiros, que estean en posición de poder darlles unha resposta axeitada a esas necesidades insatisfeitas. Isto dá lugar a moitos problemas de orde práctica; pero non é adaptable nun mundo globalizado, comprometido co desenvolvemento sostible, que a satisfacción das necesidades básicas só se poida facer dentro dos muros que representan as fronteiras dun determinado país e, que as axudas que reciban sexan entendidas como doazóns a título gratuito ou sen causa, é dicir, non esixibles polo necesitado.

Isto ten que cambiar social e xuridicamente xa que a cooperación ó desenvolvemento sostible non se debe entender como esmola, senón coma o cumprimento dunha obriga plenamente esixible.

O autor engádelle a esta obra tres anexos: no primeiro deles inclúe a Declaración de Estocolmo de 1972; no segundo, a Declaración de Río de 1992; e no terceiro, a Declaración de Johannesburgo sobre desenvolvemento sostible, do 4 de setembro de 2002.

Para rematar xa esta recensión, só me resta felicita-lo autor pola súa brillante exposición e análise, e anima-los lectores «do Planeta» que de seguro atoparán nesta obra un interesante traballo sobre unha materia de tanta actualidade.

Isabel Castiñeiras Bouzas
Avogada

NORMAS PARA A PRESENTACIÓN DE ORIXINAIS

1. Os traballos serán orixinais, non publicados nin total nin parcialmente, nin enviados a outros medios de publicación.
2. Presentaranse en follas DIN-A4 mecanografiadas a dobre espacio nunha soa cara e numeradas, e incluírán, de se-lo caso, e como máximo, 15 gráficos ou táboas.
3. As ilustracións serán numeradas segundo a súa orde de aparición no texto, co seu listado e lenda ou pé en folla á parte.
4. O título do traballo será breve (como máximo oito palabras) e poderáselle engadir un subtítulo. Non conterá abreviaturas nin notas.
5. Inclúiranse co título do artigo catro ou cinco descritores a través dos que se poida clasificarlo artigo.
6. Baixo o título colocarase o nome do autor ou autores, e incluírase ó pé da páxina a profesión ou cargo principal co que desexan ser presentados.
7. O traballo irá precedido obrigatoriamente dun sumario ou resumo inferior a 150 palabras, sobre o contido e conclusións, sen notas ó pé. Acompañarase a versión inglesa do sumario.
8. Os traballos completos enviaranse por triplicado.
9. A numeración dos apartados farase só con caracteres arábigos ata tres díxitos.
10. As notas a pé de páxina recolleranse ó final do manuscrito en folla á parte.
11. As referencias bibliográficas (e soamente as citadas no texto e nas notas) situaranse ó final do traballo e en orde alfabética de apelidos, do seguinte xeito:

Libros:

AUTOR (ano): Título do libro, número de edición, editorial, lugar.

Artigos:

AUTOR (ano): Título do artigo, título do libro ou nome da revista, volume e número, paxinación, editorial, lugar.

Nos casos de máis dun traballo do mesmo autor e ano, a este engadiráselle unha letra ordinal (1986, a; 1986, b; etc.).

As citas, nas notas de páxina, remitiranse á bibliografía final indicando o autor, ano (con a, b, etc.), volume e páxinas interesadas.

12. Se se utilizan abreviaturas ou siglas (organismos, revistas, etcétera), incluírase o seu listado detrás da bibliografía.
13. Achegaranse o enderezo postal e o teléfono dos autores e a data de remisión do orixinal.
14. Os traballos asinados expresan a opinión dos autores e son da súa exclusiva responsabilidade, para tódolos efectos.
15. Os autores comprométese a corrixi-las probas de imprenta nun prazo de sete días, e enténdese que, noutro caso, se outorga a conformidade co texto que aparece nelas. Non se poderá modificar substancialmente o texto orixinal a través desta corrección de probas.
16. Os traballos enviaranse a:

Revista Galega de Administración Pública

EGAP

Pol. das Fontiñas, rúa Madrid, 2-4
15707 Santiago de Compostela.
Galicia. España.